

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2025. május 7.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI HIVATAL

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot **piros színű tollal** kell javítani az alábbiak szerint.

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√
3. Nem tartozik a megoldáshoz, túllépi a terjedelmet	[]
4. Hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás egy vonallal)	_____
5. Értelmetlen szöveg; logikai, nyelvhelyességi probléma
(aláhúzás hullámos vonallal)	~~~~~
6. Súlyos helyesírási hiba (aláhúzás két vonallal)	=====

(Súlyos helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése,
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja,
- kis és nagy kezdőbetű tévesztése,
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása,
- az ly-j tévesztése.)

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozatra!

I. Az egyszerű, rövid választ igénylő feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítási-értékelési útmutatóban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *a válasz más megfogalmazásban is elfogadható*, ott minden olyan megoldást el kell fogadni, amely tartalmilag megegyezik a megadott válasszal. Ahol az útmutató egy konkrét feladatnál úgy fogalmaz, hogy *más helyes válasz is elfogadható*, ott bármely olyan választ el kell fogadni, amely szakmailag helyes.

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani, ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza a válaszban elvárt elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet jelöl meg (de nem az összeset), akkor a megoldás sorrendjében kell értékelni.

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad.

A javítási-értékelési útmutatótól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem: **0,5 vagy 1 pont** (a javítási-értékelési útmutatóban feltüntetettek szerint)

Rossz válasz: **0 pont**

Hiányzó válasz: **0 pont**

Kizárólag azokra a válaszelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket az útmutató külön is megjelöl.

Az útmutatóban megadott pontszám egy-egy eleme tovább már nem bontható.

A konkrét feladatokban az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A feladatok után található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a **jobb oldali téglalapba kell beírni a vizsgázó által elért pontszámot**.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni.

Ha az **egyszerű, rövid feladatok összpontszáma** egész szám, akkor nincs teendő, ha törtszám, akkor a matematika szabályai szerint **egész számra kell kerekíteni** (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **három** feladat értékelhető:

- egy **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
- egy **magyar** történelemre vonatkozó **hosszú** feladat,
- egy komplex feladat.

Az egyetemes és a magyar történelemre vonatkozó **feladatnak különböző** korszakokra kell vonatkoznia.

Az előírásnak nem megfelelő feladatválasztás esetén a következők szerint kell eljárni:

- ha a vizsgázó **három** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de **választása** a korszakok vagy a feladattípusok tekintetében **rossz**, akkor úgy kell értékelni, hogy a legkisebb pontveszteség érje, vagyis mind a három megoldását ki kell javítani és azt a – jó választás szerinti – kettőt, illetve egyet kell figyelembe venni, mely(ek)ben magasabb (össz)pontszámot ért el;

- ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, de egyértelműen **jelölte választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a megjelölt feladatok megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni;

- ha a vizsgázó **háromnál több** szöveges (kifejtendő) feladatot oldott meg, és **nem jelölte** egyértelműen **választását** a feladatok előtti táblázatban, akkor a legkisebb sorszámu megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni, vagyis pl. az összes szöveges feladat megoldása esetén a 13., a 16. és a 17. feladat megoldásait kell kijavítani és a pontszámukat figyelembe venni.

Minden megkezdett feladat megoldottnak minősül, ha a tanuló nem jelezte egyértelműen ennek ellenkezőjét.

2. A feladatok értékelése, pontozása

A szöveges feladatok értékelését – az értékelési szempontokat, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat megadó – a **javítási-értékelési útmutató alapján** kell elvégezni. Az egyes szempontok szerint elért pontszámokat a feladatlapon a kipontozott helyek után található táblázatba kell írni, majd ki kell számítani az összpontszámot és az osztószám **(2)** segítségével átszámítani vizsgaponttá. **A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni.**

a) Feladatmegértés

2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontok legalább felét megszerezte.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra adható pontoknak kevesebb mint a felét szerezte meg, de legalább 1 pontot szerzett ezen szempontok valamelyikére.

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek és az Ismeretszerzés, a források használata* szempontokra nem szerzett pontot.

Ha a feladatmegértés pontszáma 0, akkor a feladat összpontszáma is csak 0 lehet.

b) Tájékozódás térben és időben

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „T”-vel jelöli.

A rövid esszénél együtt kell pontozni a térbeli és az időbeli elemeket (T), a hosszú esszénél külön (T1 és T2). A komplex esszénél három vagy négy tér- és időbeli elemet kell pontozni (T1, T2, T3 és T4). Amennyiben az útmutató példákat sorol fel, akkor a felsorolt példák közül a megadott számú vagy azoktól eltérő más helyes megoldás(ok) ér(nek) pontot. A korszakokat határoló – **kötőjellel összekapcsolt** – évszámok egy időbeli elemnek számítanak.

2 pont akkor adandó, ha a megadott számú helyes elem szerepel a vizsgázó dolgozatában.

1 pont akkor adandó, ha a megadott számú elem közül legalább egy hiányzik, de legalább egy szerepel.

0 pont akkor adandó, ha nincs helyes térbeli és/vagy időbeli elem.

A rövid esszénél a térbeli és időbeli elemekre maximálisan 1-1 pont, a hosszú és a komplex esszénél 2-2 pont adható.

A komplex feladatok közül az összehasonlító komplex esszénél 2-2 időbeli és térbeli elemért összesen 8 pont adható, a korszakokon átívelő komplex esszénél pedig a feladat témájától függően az időbeli **vagy** a térbeli elemekért 2-2, a másik elemért 2, azaz összesen 6 pont adható. A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (**✓Tidő**, illetve **✓Tér**), illetve a hibás megoldást (aláhúzás).

c) Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

Az útmutató az ehhez az értékelési szemponthoz tartozó tartalmi elemeket „K”-val jelöli.

A **rövid esszénél az általános és konkrét történelmi fogalmakra (K1)** 0, 1 vagy 2 pont adható. Az útmutató négy fogalom szakszerű használatát várja el. A megadott fogalmak példaként értelmezendők.

2 pont akkor adandó, ha legalább három szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

1 pont akkor adandó, ha egy vagy két szakszerűen használt fogalom van a vizsgázó esszéjében.

0 pont akkor adandó, ha nincs egy szakszerűen használt fogalom sem a vizsgázó esszéjében.

A javító a tanuló megoldásának konkrét helyén egyértelmű jelöléssel jelzi a helyes (**✓**), illetve a hibás (aláhúzás) fogalomhasználatot.

A **hosszú és a komplex esszénél külön kell pontozni** az ún. **általános (K1)** és a **konkrét (K2) történelmi fogalmakat**. A 0, 1, illetve 2 pont a rövid esszénél említett elvek szerint adható, s a vizsgázó megoldását is ugyanolyan jelöléssel kell ellátni.

A **szövegalkotás minőségére és a nyelvhelyességre** a rövid (K2) és a hosszú, illetve a komplex esszéknél (K3) is 0, 1 vagy 2 pont adható.

2 pont akkor adandó, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, logikusan szerkesztett szöveg, melyben nincs egynél több súlyos nyelvhelyességi vagy súlyos helyesírási hiba.
1 pont akkor adandó, ha a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos, vagy ha több nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát tartalmaz.
0 pont akkor adandó, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok, vagy ha a szövegben sok súlyos nyelvhelyességi és súlyos helyesírási hiba van.

d) Ismeretszerzés, a források használata, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek

Az *Ismeretszerzés, a források használata* (az útmutatóban „F”-vel jelölve) és a *Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek* (az útmutatóban „E”-vel jelölve) értékelési szempontok pontozása azonos elvek alapján történik. A tartalmi válaszelemek két részből állnak: valamilyen tény **rögzítése** és ehhez kapcsolódó **megállapítás** (bármilyen ok-okozati vagy egyéb, a rögzített állításhoz kapcsolódó összefüggés). A tartalmi elemeknél zárójelben szereplő példák (a „pl.” rövidítéssel kezdődő tartalmi elemek) azt jelzik, hogy az ott **felsoroltak bármelyike, illetve azokon kívül más helyes válaszelem is elfogadható**. A példák közül tehát elég egyet leírni a maximális pontszám eléréséhez. A rövid és hosszú feladatoknál, illetve a korszakokon átívelő komplex esszéknél egy helyes elem rögzítésére 1 pont, a hozzá tartozó helyes megállapításra 2 pont jár (a megállapításra 1 pont is adható, amennyiben a vizsgázó megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő vagy pontatlan); az összehasonlító komplex esszé minden egyes elemzése háromelemű: a két összehasonlítandó forrás, illetve eseményeket alakító tényező kapcsán elvégzett rögzítésért 1-1 pont, a hozzájuk tartozó megállapításért pedig 2 (illetve 1) pont jár az alábbiak szerint:

A rövid, a hosszú és a korszakokon átívelő komplex esszéknél:

3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, és hozzá kapcsolódó helyes megállapítást tett.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha helyesen rögzített egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó helyesen rögzített egy tényt, de nem tett megállapítást, vagy ha nem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.

Az összehasonlító komplex esszéknél:

4 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, és hozzájuk kapcsolódó helyes megállapítást tett.
3 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, de helyes megállapítást tett, vagy ha mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
2 pont akkor adandó, ha a vizsgázó mindkét forrás alapján helyesen rögzített egy-egy tényt, de nem tett helyes megállapítást, vagy ha csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan, vagy ha egyik forrásból sem rögzített tényt, de helyes megállapítást tett.

1 pont akkor adandó, ha a vizsgázó csak az egyik forrásból rögzített helyesen tényt, és nem tett helyes megállapítást, vagy ha egyik forrásból sem rögzített helyesen tényt, és a megállapítása túl sematikus, nem lényegre törő, pontatlan.
--

0 pont akkor adandó, ha a vizsgázó nem rögzített helyesen tényt, és helyes megállapítást sem tett.
--

Egy-egy ismeret vagy összefüggés több helyen is szerepelhet példaként az útmutatóban, de minden elemre csak egy szempontnál adható pont.

A javító az esszé konkrét helyén egyértelmű jelöléssel (pl. *✓F1* ha az egyik elem található meg az adott szövegrészben; *✓✓F1* ha a rögzítés és a megállapítás is megtalálható az adott szövegrészben; *✓F1* és *✓F1* külön jelölve, ha a rögzítés és megállapítás nem közvetlenül egymás után található meg, hanem az esszé két különböző részén) jelzi a helyes, illetve – aláhúzással – a hibás megoldásokat.

Ugyanígy kell jelölni a történelmi gondolkodás és történelmi ismeretekre adott részpontokat (pl. *✓E1*).

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtsse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat – rövid feladatoknál 2-3 sorban, hosszú, illetve komplex feladatoknál 4-5 sorban – befejezhető, és az abban szereplő válaszelemek is értékelhetők. A további sorokban szereplő válaszelemek nem értékelhetők.

4. A szöveges feladatok pontszámainak összesítése

A részletes javítás elvégzése után összegezni kell a részpontszámokat, majd ezt a feladatonkénti összpontszámot az osztószám (2) segítségével át kell számítani vizsgaponttá. A vizsgapontokat feladatonként nem kell kerekíteni! A feladatonkénti vizsgapontokat a feladatsor hátlapján levő táblázatba át kell vezetni, majd ott összesíteni.

Ha ez az összpontszám

- egész szám, akkor nincs teendő;
- törtszám, akkor a matematika szabályai szerint egész számra kell kerekíteni (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont).

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Az I. és a II. összetevőben elért (adott esetben egész számra kerekített) pontszámokat összegezni kell.

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Ókori gazdaság (Összesen 4 pont.)

				
a)			X	
b)		X		
c)		X		
d)			X	

(Elemenként 0,5 pont.)

e) újraelosztás / újraelosztó gazdaság / templomgazdaság / palotagazdaság (Más helyes válasz is elfogadható.) (0,5 pont)

f) 4. (0,5 pont)

g) A termények / termékek beadásának nyilvántartásához szükség volt az írásra. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

2. Középkori egyetemek (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

Leírás	A város neve	A város sorszáma
a) A középkori Európa legtekintélyesebb egyeteme uralkodói székhelyen működött. Alapítólevelét III. Ince pápa hagyta jóvá 1215-ben, ugyanakkor a király is támogatta működését. Tanára volt Aquinói Szent Tamás is.	Párizs	2.
b) Közép-Európa első egyetemét I. (Nagy) Lajos nagybátyja alapította 1364-ben. Később I. (Nagy) Lajos fiatalabbik lánya is támogatta működését. Számos magyar diák is tanult itt.	Krakkó	6.
c) I. (Nagy) Lajos által 1367-ben alapított egyetem püspöki székhelyen működött. Fenntartásához az uralkodó és az egyház is jelentős összegekkel járult hozzá.	Pécs	4.

d) 3., 4.

3. A magyar nép őstörténete (Összesen 4 pont.)

Forrás	Sorszáma az A) betűjelű térképen
a) „S így a Havas-erdőn áthaladva, a hungi részekre szálltak. Midőn pedig oda megérkeztek, azt a helyet, amelyet először foglaltak el, Munkácsnak nevezték el azért, mivel igen nagy munkával, fáradsággal jutottak el arra a földre, amelyet maguknak annyira áhítottak. [...] A föld lakosai, a szlovének [szlávok] pedig megérkezésükről értesülve, szörnyen megijedtek, és önként meghódoltak [...] [a magyaroknak], mivel hallották, hogy [...] [vezérük] Attila király nemzetségéből származik.” (Anonymus, 13. század)	4.
b) „[A magyarok] pajzsra emelvén, fejedelemmé tették [Árpádot]. Néhány év múlva a besenyők rátörtek a [...] [magyarokra], és fejedelmükkel, Árpáddal együtt elűzték őket.” (Bíborbanszületett Konstantin császár leírása, 10. század)	3.
c) „[Julianus barát] megtalálta pedig őket a nagy Etíl [Volga] folyó mellett. Kik látván őt, s megértvén, hogy keresztény magyar, nagyon örvendeztek megérkezése felett. Körülvezették őt	1.

házaikban és falvaikban, és keresztény magyar véreik királyáról és országáról behatóan tudakozódtak.” (Riccardus barát jelentése, 1237)	
---	--

(Elemenként 0,5 pont.)

d) hun(ok) (0,5 pont)**e)****Hasonlóság:**

Mindkettő elfogadja Magna Hungariát / Etelközt, mint a magyarok honfoglalás előtti szállásterületét. / A magyarok keleti irányból érkeztek a Kárpát-medencébe. / A besenyők követték / üldözték a magyarokat. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más – a térképekről leolvasható – helyes válasz is elfogadható.) (1 pont)

Különbség:

A régészeti leletek nem támasztják alá a Magna Hungária és Etelköz között feltételezett magyar szállásterületeket. / Levédiát csak a történetírói hagyományból ismerjük. / A B) térképen látható vándorlási folyamat sokkal gyorsabb volt. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más – a térképekről leolvasható – helyes válasz is elfogadható.) (1 pont)

4. Reformáció (Összesen 4 pont.)

a) A protestánsok felé billen a mérleg. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

b) 2., 4., 6. (Elemenként 0,5 pont.)

c) Pázmány Péter (0,5 pont)

d) A szentképek tiszteletét bálványimádásnak tekintették. / Tiltották a templomokban a képek elhelyezését. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

5. Felvilágosodás (Összesen 4 pont.)

a) A világ törvények / szabályok alapján működik / észszerűen berendezett. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

b) Az ember racionális / értelmes / gondolkodó lény. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.) (1 pont)

c) 2., 3., 5., 6. (Elemenként 0,5 pont.)

6. Második ipari forradalom (Összesen 4 pont.)

Állítás	A) betűjelű forrás	B) betűjelű forrás	C) betűjelű forrás	Egyik sem
a) A monopóliumok létrejöttét a szabad verseny következményének tekinti.			X	
b) Tiltja a monopólium létrehozását.		X		
c) A piac működésének a forrásban leírt módját tartja a vásárló számára a legkedvezőbbnek.	X			
d) Fel akarja számolni a kapitalista gazdasági rendszert.				X

(Elemenként 0,5 pont.)

e) A vállalatok egymás között felosztják a piacot. / A vállalatok rögzítik a nyersanyagok / késztermékek árát / a beszerzési árakat / a munkabért. (A válasz más megfogalmazásban és bármilyen sorrendben elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.) (Elemenként 1 pont.)

7. Dualizmus kori nemzetiségek (komplex tesztfeladat) (Elemenként 0,5 pont, összesen 8 pont.)**a)** román**b)** szerb (Elfogadható még: román.)**c)** horvát**d)** szlovák, ruszin/rutén/ukrán, bolgár, örmény, lengyel, olasz, szlovén, cigány *(Bármelyik két, vesszővel elválasztott válasz, bármilyen sorrendben elfogadható.)***e)** irredenta / irredentizmus (Elfogadható még: szeparatista / szeparatizmus.)**f)** 1868, Eötvös József**g)** Attól tartottak, hogy az csak a nemzetiségek elszakadási törekvéseit erősítené. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

Állítások	A)	B)	C)	D)
h) A magyar álláspontot kompromisszumosnak mutatja be egy területi kérdésben.			X	
i) Utal arra, hogy Magyarország egy nagyhatalomnak számító birodalom része.				X
j) Egy jelképpel utal az ábrázolt nemzetiség anyaországának közelmúltban kivívott függetlenségére.		X		
k) Nem jelenít meg konkrét területi konfliktust.				X
l) A megjelenített konfliktusnak alapvetően nem etnikai, hanem gazdasági okai voltak.			X	
m) A megjelenített vitatott terület a 16–17. században a magyar független államiség letéteményese is volt.	X			

8. Második világháború (Összesen 3 pont.)**a)** (A helyes sorrend: 1 pont)

1.	2.	3.
A)	C)	B)

b) szövetségesek (0,5 pont)**c)** A tengelyhatalmak teljes legyőzését. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)**d)** Atlanti Charta (0,5 pont)**9. Horthy-korszak** (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)**a)** 1., 2., 5., 8.**b)** 3.**c)** gazdasági világválság / világgazdasági válság (Elfogadható még a protekcionizmusra való utalás.)**d)** 1., 3.**10. A kommunista Kína** (Összesen 3 pont.)**a)** 1949 (0,5 pont)**b)** Tajvan (0,5 pont)**c)** osztályharc (0,5 pont)**d)** Mao (Ce-tung) (0,5 pont)**e)** kulturális forradalom (0,5 pont)**f)** taoizmus / konfucianizmus (0,5 pont)

11. Rákosi-korszak (Összesen 4 pont.)

Állítás	Forrás(ok) betűjelei	
a) A népszerűsített intézkedés áruhiány kialakulásához vezetett.	D)	
b) A népszerűsített intézkedéssel az iparosítás pénzügyi hátterét kívánták biztosítani.	A)	
c) Kizárólag a diktatúra szociális gondoskodását népszerűsíti.	B)	
d) Technikai fejlődést jelenít meg.	A)	C)

(Elemenként 0,5 pont.)

e) Nem volt megfelelő szakképzés. / Nem volt korábban ilyen jelentős nehézipar az országban, így munkaerő sem volt hozzá. / Gyors ütemű volt az iparosítás. / Magyarország jellemzően agrárország volt. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

f) beszolgáltatás / beszolgáltatási kötelezettség (0,5 pont)

12. Globalizáció (Összesen 4 pont.)

a) Fejlett technológia jelenléte miatt. / Nagy szaktudás jelenléte miatt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)

b) Az olcsó munkaerő / Helyi adókedvezmények / Kevésbé szigorú szabályozás miatt. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

c) 1. (tele)kommunikáció/informatika/IT-szektor 2. közlekedés/szállítás *(A két elem sorrendje felcserélhető. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók.)* (Elemenként 0,5 pont.)

d) transznacionális/multinacionális vállalat (0,5 pont)

e) 1. (0,5 pont)

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Az egyiptomi hitvilág

(rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az ókori egyiptomi hitvilág jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzít egy időbeli elemet (pl. az ókor kezdetét Kr. e. 3000-től számítják, Egyiptomot Kr. e. 3000 körül egyesítették). Rögzít egy térbeli elemet (pl. az egyiptomi civilizáció a Nílus folyó mentén alakult ki, Egyiptom Afrika északkeleti részén található, fontosabb város volt: Memphis / Théba / Gíza).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. politeizmus, fáraó, piramis, múmia.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. hitük szerint a fáraó hatalmát Ré napisten biztosítja; a fáraó a napistent képviseli; a fáraótól ered minden jó Egyiptomban), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fáraók piramisokba temetkeztek; a piramisok is a Napot szimbolizálták; a fáraókat istenként tisztelték).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az egyiptomiak áldozatokat mutattak be isteneiknek; nagy ünnepeket tartottak tiszteletükre; az isteneket állati alakban is ábrázolták), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az áldozatok célja az istenek megnyerése volt; az ünnepek társadalmi események is voltak; a vallásra jellemző a totemizmus).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy az ókori egyiptomi vallás többistenhit volt, és felsorol legalább két istent a szerepkörével együtt, <i>vagy</i> tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az istenek hitük szerint a Nílus völgyében együtt éltek az emberekkel; az isteneknek templomokat építettek; az isteneket állati és emberi alakban ábrázolták).	0–3
	E2 Rögzít egy – a forrásokban nem szereplő – tényt az egyiptomi vallással / túlvilághittel kapcsolatban (pl. hitük szerint az embernek két lelke volt; a holttestet bebalzsamozták / mumifikálták; az egyiptomiak nagy szerepet tulajdonítottak a mágiának / varázserőnek; egy időben Aton napisten kultusza emelkedett ki), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a két lélek közül hitük szerint egyik a testtel maradt / az egyik a túlvilágra jutott; többféle balzsamozási eljárás volt; hitük szerint a halált a túlvilági lét kezdetének tekintették; az istenek döntöttek a túlvilági sorsukról; a halott testét meg kellett őrizni és áldozatokat bemutatni neki; komoly orvosi ismeretekre tettek szert; a halotti városokban a papság ápolta a megholtak emlékét; a papságnak nagy szerepe volt a politikában; az Aton-reform hamar elbukott / Aton kultuszát egyesek egyistenhitnek értelmezik).	0–3

<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>	
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM	20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM	10

14. A fasiszta Olaszország

(rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az olasz fasiszta állam jellemzőit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az olasz fasiszta állam a két világháború között / az 1920-as években jött létre, és megemlíti a téma valamely térbeli vonatkozását (pl. az állam fővárosa Róma volt; az első világháború után nem kapta meg az összes neki ígért területet; a Földközi-tenger medencéjét nagyhatalmi érdekszférájának tekintette; a fasiszta propaganda az ókori Római Birodalmat állította példaként a közvélemény elé).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. állam, diktatúra, duce, korporáció.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a forrásból (pl. a fasiszta párt alkotmányát az állami törvények közé iktatták; a fasiszta párt alkotmányos tényező volt; a párttal és állammal szembeni köteleességek nem állhatnak ellentétben), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy pártállam / egypártrendszer működött.	0–3
	F2 Rögzíti, hogy Mussolini saját magáról készülő szobornak áll modellt / Mussoliniről szobrot készítettek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fasiszta diktatúra fontos pillére volt a propaganda; Mussolinit komoly vezérkultusz / személyi kultusz övezte; Mussolinit „Duce”-nak, azaz vezérnek nevezték; döntéseit feltétel nélkül követni kellett; irreális képességeket tulajdonítottak neki).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy Olaszországban totális diktatúra működött, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ellenzéki pártokat / a parlamentet feloszlatták; a rendszerrel szembenálló csoportokat üldözték; a diktatúra során a fasiszta ideológiát érvényesítették; a hatalomgyakorlás az élet minden területére kiterjedt).	0–3
	E2 Rögzíti a fasiszta állam egy további jellemzőjét (pl. a társadalmat a korporációs rendszer fogta össze; az állam birodalomépítő célokat követett; az államhatalmat mindenhatónak tekintették; a fasiszta állam kiegészített a katolikus egyházzal / létrejött Vatikán Állam), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korporációk a szakmákat teljesen – munkástól tulajdonosig – átfogó szervezetek voltak / a korporációk társadalmi osztályok helyett hivatásrendekbe tömörítették az olaszokat / a korporációk állami irányítás alatt álltak; a propaganda dicsőítette a háborút / erősítette a nacionalizmust; nem fogadták el liberális / egyéni jogokat; Mussolini tudatában volt a	0–3

	katolikus egyház erős társadalmi befolyásának / rendezte az olasz állam és a pápaság kapcsolatát).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

15. Mária Terézia reformjai

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Mária Terézia reformjait és a magyar rendekkel való viszonyát mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Mária Terézia uralkodásának kezdetét: 1740, és végét: 1780.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy a korszakban Magyarország a Habsburg Birodalom része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. rendek/nemesség, adó, rendelet, országgyűlés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. vámrendelet, urbárium/úrbéri viszony, Ratio Educationis, felvilágosodás/felvilágosult abszolutizmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. nem volt úrbéri szerződés; a robotot szokás alapján határozták meg; a jobbágy pénzt is fizetett a földesúrnak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a jobbágyok ki voltak szolgáltatva a földesuraknak; a jobbágyterhek különbözőek voltak az országban; a jobbágyterhek növekedtek; jobbágymozgalmak voltak).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Magyarországról alacsony vám mellett lehetett nyersanyagot kivinni a birodalom többi részébe / magas vám mellett a birodalmon kívülre; Magyarországra alacsony vám mellett lehetett iparcikket behozni a birodalom többi részéből / magas vám mellett a birodalmon kívülről), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. vámok korlátozták a magyar export lehetőségeit; a magyar nemességnek is kellett vámot fizetni; a rendelet elősegítette a Habsburg Birodalomban a gazdasági munkamegosztást; merkantilista / kameralista gazdasági elveket vallott az udvar).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. megerősítették a nemesi kiváltságokat / a nemesi adómentességet), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az országgyűlés korlátozta az uralkodói hatalmat; az uralkodó ekkor még együttműködött a rendekkel; az uralkodó a katonai segítségnyújtás érdekében erősítette meg a kiváltságokat; az uralkodó bevételeit a nemesség megadóztatásával akarta növelni; a reformok bevezetését az országgyűlés akadályozta).	0–3

	F4 Rögzíti, hogy Mária Terézia magyar nemesi testőrséget hozott létre, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egyes magyar nemesek számára lehetővé tette az udvari jelenlétet; a nemesség támogatását akarta továbbra is biztosítani; az udvari reprezentáció része lett a díszes magyar huszár; közülük kerültek ki a magyar testőrírók).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy Mária Terézia kiadta az úrbéri rendeletet, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (a rendeletet a jobbágyszolgáltatások felmérése / urbáriumok készítése előzte meg; a rendelet rögzítette a jobbágyok terheit; a rendelet célja a jobbágy adózóképeségének megőrzése / az állami adók beszedhetőségének biztosítása volt).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Mária Terézia kiadta a Ratio Educationist, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam szabályozta az oktatást; a rendelet az egyházi iskolákra is vonatkozott; a rendelet ösztönözte az elemi iskolába járást; állami tanmeneteket készített).	0–3
	E3 Rögzíti Mária Terézia uralkodásának egy általános jellemzőjét (pl. felvilágosult abszolutista törekvések jellemezték; a birodalom központosítására törekedett; nagyhatalmi helyzet megőrzésére törekedett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. uralkodása második felében rendeletekkel kormányzott; lépéseket tett egy birodalmi hivatalnoki réteg létrehozására; az alattvalók műveltségét / életszínvonalát emelni akarta; céljai elérése érdekében növelni akarta az állami bevételeket).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

16. A határon túli magyarság

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a szomszédos országokban élő magyarság sorsát mutatja be 1944–45-ben. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma valamely időbeli jellemzőjét (pl. Magyarország 1944 őszétől veszítette el az uralmat a visszacsatolt területek felett, az 1945 januárjában kötött fegyverszüneti megállapodásban lemondott a visszacsatolt területekről, a legtöbb atrocitás a háború utolsó hónapjaiban érte a magyarokat, a Beneš-dekrétumokat a háború végén fogadták el).	0–2
	T2 Rögzít legalább kettőt az ismét elcsatolt területek közül (pl. Felvidék / déli része/, Kárpátalja, Észak-Erdély, Székelyföld, Délvidék / Bácska).	0–2

Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kisebbség / nemzetiség, népszámlálás / állampolgárság, kitelepítés, kényszermunka / munkatábor.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Beneš-dekrétumok, kollektív bűnösség, Maniu-gárda / partizán, magyarellenes atrocitások / etnikai tisztogatás / malenkij robot.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a csehszlovákiai magyarokat alapvető szabadságjogaiktól fosztották meg; megtiltották az anyanyelvük használatát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyaroktól elvették csehszlovák állampolgárságukat; a magyarokat a kollektív bűnösség elve alapján vonták felelősségre; később kitelepítették / reszlovakizációra kényszerítették őket).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Márton Áron a háború alatt a magyarokat és a románokat ért atrocitásokra is utalt körlevelében; megbékélést hirdetett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Márton Áron gyulafehérvári püspökként az erdélyi magyarság tekintélyes vezetője volt; a megbékélésre irányuló törekvései nem jártak sikerrel; később a kommunista hatóságok magyarként és egyházi személyként is üldözték).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a magukat magyarnak vallók aránya Erdélyben az 1940-es években csökkent, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek részben a tisztogatások és az azok elől történő menekülés volt az oka; az 1948-as román népszámláláson a politikai légkör miatt kevesebben merték felvállalni magyarságukat; Romániában / Erdélyben élt a legnagyobb számú magyar közösség).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a gyerekeket, a nőket és az időseket elhurcolták egyes délvidéki falvakból; a magyarok egy részét koncentrációs táborokba hurcolták / vagyonuktól is megfosztották / háborús bűnösneként kezelték), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a család férfi tagjait sok esetben kivégezték; a leírt tetteket szerb partizánok hajtották végre; a magyaroknak alapvető emberi jogait sértették meg; a magyarokra vonatkozóan a kollektív bűnösség elvét alkalmazták; a délvidéki magyarok elleni atrocitások során hivatkoztak az 1942-es újvidéki mészárlásra).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a háború végén Magyarország elvesztette a visszacsatolt területeket, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. több millió magyar került ismét kisebbségi helyzetbe; a szomszédos államok lakosai / hatóságai a háború alatti sérelmek megtorlására hivatkoztak; a szovjet hadsereg esetenként résztvevője volt a magyarellenes atrocitásoknak / esetenként igyekezett véget vetni a magyarellenes támadásoknak;	0–3

	a magyarokat – a németekkel együtt – háborús bűnösként kezelték).	
	E2 Rögzíti, hogy a szomszédos országok magyarságának egy részét kényszermunkatáborokba hurcolták, és említ legalább egy példát erre vonatkozóan (pl. a kárpátaljai magyarokat a szolvyai gyűjtőtáborból hurcolták malenkij robotra; az erdélyi magyarokat a Duna-deltába hurcolták el; a Délvidéken Jarekon működött a legnagyobb munkatábor).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a magyarokkal szemben etnikai tisztogatások zajlottak, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Csehszlovákiából sokakat kitelepítettek; Erdélyben román félkatonai szervezetek / szélsőjobboldali csoportok gyilkoltak meg magyarokat; a Délvidéken szerb partizánok hajtottak végre kivégzéseket).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

17. A Habsburg-dinasztia Magyarországon (19–20. század)

(komplex – korszakokon átívelő)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar uralkodói jogállás és jogkör változásait mutatja be az 1848 forradalomtól 1921-ig a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít két lényeges dátumot (pl. az áprilisi törvények: 1848. április 11., a Függetlenségi nyilatkozat: 1849. április 14., a kiegészítés: 1867, az őszirózsás forradalom: 1918. október 31., a Tanácsköztársaság: 1919. március–augusztus, a Habsburg-ház trónfosztása: 1921).	0–2
	T2 Rögzíti a téma két térbeli elemét (pl. Bécs, Budapest, Pozsony, Osztrák–Magyar Monarchia, trianoni Magyarország).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. királyság, köztársaság, alkotmányos monarchia, (neo)abszolutizmus.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. felelős kormány, trónfosztás, népköztársaság, kormányzó.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti a törvény egy lényegi elemét (pl. a végrehajtó hatalmat a király a kormányon keresztül gyakorolta / a királyi utasítások csak miniszteri ellenjegyzéssel voltak érvényesek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel Magyarország alkotmányos	0–3

	monarchia lett; a kormány az országgyűlésnek – és nem a királynak – volt felelős; ez a forradalom győzelmének az eredménye volt).	
	F2 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Ferenc József korlátlan uralmat vezetett be; megszűnt a kormányzati felelősség; Magyarország csak a birodalom egy koronatartománya volt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel neoabszolutista rendszer jött létre; Magyarország már az olasz alkotmányt sem ismerte el / az olasz alkotmány értelmében is az uralkodó gyakorolta a végrehajtó hatalmat; Ferenc József nem koronáztatta meg magát magyar királynak; ennek előzménye volt a szabadságharc leverése).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy IV. Károly lemondott uralkodói jogai gyakorlásáról, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt sokan a monarchikus államforma megszűnésének értelmezték; ez a világháborús vereség / a kitörő forradalmak következménye volt; IV. Károly később megpróbálta helyreállítani hatalmát).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy a néphatározat Magyarországot (nép)köztársaságnak nyilvánítja, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az őszirózsás forradalom megszüntette a királyságot; a népköztársaságot a kommunista hatalomátvétellel a tanácsköztársaság követte).	0–3
	F5 Rögzíti a törvény egy lényegi elemét (pl. a király személyének kérdését elhalasztották; a kormányzó korlátozott királyi jogkört gyakorolt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel helyreállt a királyság államformája; Magyarország lényegében alkotmányos monarchia volt; a királykérdésben a legitimista és a szabad királyválasztó álláspont vetélkedett).	0–3
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzíti, hogy a Függetlenségi nyilatkozat kimondta a Habsburg-ház trónfosztását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ebben szerepet játszott a tavaszi hadjárat sikere / az olasz alkotmány kiadása; az államforma kérdése függőben maradt; az államfő Kossuth lett kormányzó-elnökként).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a kiegyezés az áprilisi törvényeken alapult / helyreállította az alkotmányos monarchiát, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a végrehajtó hatalmat a király újra csak a kormányon keresztül gyakorolta; a kormány az országgyűlésnek volt felelős; a miniszterelnököt a király nevezte ki, de az országgyűlés többségi pártjából).	0–3
	E3 Rögzít egy lényeges tényt az uralkodói hatalom dualizmus kori gyakorlatával kapcsolatban (pl. a közös minisztereket az uralkodó önállóan nevezte ki; a miniszterelnök személye a valóságban a király bizalmán is múlt; a királynak előzenítésési joga volt; a hadsereg az uralkodó irányítása alatt maradt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nyugati / régebbi alkotmányos monarchiákhoz képest Ferenc Józsefnek valós politikai hatalma volt; ezek részben a Monarchia dualista jellegéből fakadtak).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy – IV. Károly visszatérési kísérletei után – kimondták a Habsburg-ház trónfosztását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az államforma ettől még királyság maradt; erre az antant / kisantant nyomására / a Monarchia	0–3

	helyreállításától tartva került sor; az eredetileg ideiglenes kormányzó ezáltal határozatlan idejű államfő lett; a köztársaságot csak a második világháború után kiáltották ki).	
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

18. I. (Szent) István és I. (Anjou) Károly (komplex – összehasonlító)

Szempontok	Műveletek tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően I. István és I. Károly uralmát veti össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti I. István uralkodásának kezdetét: 997 / 1000 / 1001, és végét: 1038.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy I. Károly 1301 / 1308 / 1310–1342 között uralkodott.	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Istvánnal kapcsolatban (pl. független(edő) törzs- és nemzetséggfők szállásterületei, Koppány somogyi szállásterülete, vándorló királyi udvar, Esztergom / Veszprém / Székesfehérvár királyi központok, Esztergom / Székesfehérvár a koronázás színhelye, béke / szövetség a Német-római Birodalommal).	0–2
	T4 Rögzíti a téma egy térbeli elemét Károllyal kapcsolatban (pl. tartományurak területei, Temesvár / Visegrád / Buda királyi központok, a dinasztia nápolyi származása, szövetség Csehországgal / Lengyelországgal).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. király, királyi vármegye, nemesi vármegye, regálé.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. bandérium, honorbirtok, aranyforint, szerviens.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, források használata	F1 Rögzíti, hogy István korában a birtokok zöme királyi (vár- és udvar-) birtok volt, rögzíti, hogy Károly korában a birtokok zöme magánbirtok (bárói és honorbirtok) volt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az átalakulás nagyrészt a korábbi birtokadományozások következménye; ez összefüggött a gazdaság önellátó, illetve árutermelő jellegével; mindkettő megfelelt a korabeli nyugati mintáknak; ez összefüggött a hadszervezettel / a királyi jövedelmek rendszerével).	0–4
	F2 Rögzíti, hogy a korai Árpádok haderejét elsősorban a várjobbágyok (és a vitézek / szervienesek) szolgáltatták, rögzíti, hogy az Anjouk haderejét elsősorban a nagybirtokosok bandériumai (és a köznemesség) szolgáltatták, és ezekkel	0–4

	kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét korban a hadszervezetet a birtokviszonyok határozták meg; mindkét időszakban a korábbihoz képest a nyugati minta átvétele / modernizáció történt; a hadsereg szerkezete tükrözte a társadalmi viszonyokat / a rendi fejlődést; a magyar haderő az egész középkorban alapvetően lovashadsereg volt; a könnyűlovasságot mindkét korban a katonai segédnépek szolgáltatták; egyikük sem rendelkezett az előkelőktől / rendektől független hadsereggel).	
	F3 Rögzíti, hogy István törvényei szerint az ispán bíraskodik a vármegyében, rögzíti, hogy a kehidai oklevél megengedi, hogy a szerviensek bírót válasszanak, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a királyi vármegye csak közigazgatási egység volt, míg a nemesi vármegye már rendi önkormányzat is; István korában az ispánnak végrehajtó és bírói hatalma is volt – sőt, a várbirtokot is igazgatta –, Károly korára a bírói jogkört a szolgabírók vették át; István korában a királyi birtok biztosította az ispán hatalmát, Károly korára a bárói hatalommal szemben megszerveződött a köznemesség önkormányzata).	0–4
Történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek	E1 Rögzít egy lényeges tény István hatalomra jutásával kapcsolatban (pl. Árpádtól való származása legitimálta; primogenitúra alapján került hatalomra / meg kellett küzdenie Koppánnal; meg kellett küzdenie a függetlenedő törzs- és nemzetségfőkkel; a pápa / a császár elismerte királyi hatalmát), rögzít egy lényeges tény Károly hatalomra jutásával kapcsolatban (pl. leányági Árpád-házi származása legitimálta; meg kellett küzdenie más leányági trónkövetelőkkel; meg kellett küzdenie a tartományurakkal; a pápa támogatta trónigényét), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkettő örökösödési jogra hivatkozott / tekinthető magyar királyi dinasztia alapítójának; mindkettő fegyveres küzdelemben került trónra; mindkettő sikerrel őrizte meg az ország területi egységét / szilárdította meg hatalmát; mindkettőt támogatta az egyház / a pápa).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy István jövedelmei jórészt a birtokokból származtak, rögzíti, hogy Károly jövedelmei jórészt regálék voltak, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. ez összefüggött a gazdaság önellátó, illetve árutermelő jellegével; ebből következett a vándorló királyi udvar kényszere, illetve az állandó központ / palotaépítés lehetősége; a birtokok – helyben felhasználható – terményjövedelmet jelentettek, a regálék központosítható pénzjövedelmet; emiatt volt szüksége Istvánnak kiterjedt birtokokra, Károly pedig ennek érdekében hozott bányászati reformokat).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy István már veretett pénzt, rögzíti, hogy Károly aranypénzt veretett, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. István korában még nem volt nemesfém-bányászat Magyarországon, Károly korában viszont Európa vezető nemesfém-kitermelője volt; Károllyal ellentétben István még csak ezüstpénzt veretett; István pénzverése inkább	0–4

	csak a királyi hatalom demonstrálása volt / István korában még fejletlen volt a pénzgazdálkodás, Károly pénzverését a fejlődő pénzgazdálkodás indokolta; a pénzeket dinasztikus jelképek – a koronázási lándzsa, illetve az Anjou-liliom – láthatók).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, történelmi gondolkodás és történelmi ismeretek) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

A feladatlapon szereplő források (kép, ábra, térkép, adatsor) forrásai:

- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Blank_map_Western_Europe_with_rivers.svg
- Boronkai – Ginanone – Kormos – Kovács – Rubovszky – Tamásiné: Történelem 9., MKPK, Budapest, 2021.
- Kristó Gyula: A honfoglalás korának írott forrásai, Szegedi Középkorász Műhely, Szeged, 1995.
<https://mek.oszk.hu/06100/06172/html/julianus0011.html>
- Történelem 10. IT-142
- Alvinczi Péter: Querela Hungariae (Magyarország panasza). Kassa, 1619.
- Igazságra vezérő Kalauz, Pozsony, 1637, HARGITTAY Emil tanulmányával, Bp., 2000 (Bibliotheca Hungarica Antiqua, XXXII), 1011;
- https://reformacio.hu/a_biblia_evszazada/pierre_robert_olivetan/2
- Czékus Ábel: Az Amerikai Egyesült Államok trösztellenes szabályozása – a Sherman Act-től a Celler-Kefauver Act-ig In: Vezetéstudomány (5) 2014. 1014267VEZTUD20140507.pdf (uni-corvinus.hu)
- Varga Norbert: Az I. világháború hatása a kartelljog kodifikációjára. juridpol_forum_009_001_165-177.pdf (u-szeged.hu)
- <https://m.nyest.hu/hirek/vidam-kis-sztareotipiaink>
- <https://www.fdrlibrary.org/d-day>
<http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww2/doksi/fdr/index.html>
- https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiHirlap_1938_12/?query=t%C3%BCd%C5%91baj&pg=302&layout=s (Budapesti Hírlap 1938. december 30.)
- https://adt.arcanum.com/hu/view/BudapestiHirlap_1929_12/?query=olt%C3%A1s&pg=161&layout=s (Budapesti Hírlap 1929. december 10.) Statisztikai Évkönyv 1925-1929.
- https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_hosszu/h_wdsd001c.html
- <https://index.hu/gazdasag/geocompass/2023/12/12/gyogyszeripar-gyogyszergyartas-fajdalom-betegseg-gyogyszer-gyogyszeresz-orvostudomany/>
- Gyűjtemény a történelem emelt szintű oktatásához 11–12. évfolyam. Oktatási Hivatal, Budapest, 2022.
- <https://ado.hu/wp-content/uploads/2019/04/Jegyezz-b%C3%A9kek%C3%B6lcs%C3%B6nt.jpgB> 1950_p02.jpg (555×814) (blog.hu)
- https://www.tankonyvkatalogus.hu/pdf/OH-FOL910TA_II_teljes.pdf 21
- <http://real.mtak.hu/107717/1/057-081Arva-Pasztor-Pyatanova.pdf>
- Kagylókürt folyóirat 64/2015, Molnos Anett: Az óegyiptomi napkultusz (kagylókürt.hu)
- Hérodotosz: A görög-perzsa háború, Osiris, Budapest, 1998.
- Villani Lajos: A mai Olaszország. Magyar Szemle Társaság, Budapest, 1935.
http://real-eod.mtak.hu/7938/2/MTA_Konyvek_171142.pdf
- <https://akg-images.prezly.com/march-on-rome-100-years> (AKG5527231, 1936)
- https://library.hungaricana.hu/en/view/BAZM_Sk_05/?query=F%C3%B6lcs&pg=117&layout=s
- https://ado.hu/ado/maria-terezia-adointezkedesei-a-feudalizmust-nyujtottak-el/OH-TOR10TA_102.o <https://core.ac.uk/download/pdf/287810585.pdf>
- Márton Áron húsvéti körlevele, 1945. <https://ersekseg.ro/hu/node/3925>
- Gyöngyösi János magyar külügyminiszter, 1946: Boronkai–Ginanone–Kormos–Kovács–Tamásiné: Történelem 12. Szent István Társulat, Budapest, 2021.
- Bálint-Pataki József: Egy hét magyarságpolitikai írásaiból (november 5–11.), 2014. 11. 11.
<https://maszol.ro/kulfold/38456-egy-het-magyarsagpolitikai-irasaibol-november-511>
- <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=84800003.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D27>

Gerő András: Ferenc József, a magyarok királya. Novotrade, Budapest, 1988.

https://hu.wikisource.org/wiki/1918._%C3%A9vi_n%C3%A9phat%C3%A1rozat

https://web.archive.org/web/20130518222638/http://vmek.oszk.hu/02100/02185/html/img/1_015a.jpg

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=92000001.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D38>

18. Bolla Ilona–Rottler Ferenc szerk.: Szemelvények az 1526 előtti magyar történelem forrásaiból. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1988.